

naturligtvis meget let kunne komme til at springe en eller anden Ting over eller at forglemme et Mellemed, som jeg havde haft ifinde at medtage. Ældre Medlemmer erindre sikkerlig ikke altid, hvor vanskeligt det er for et nyt Medlem i Forsamlingen her i Salen at tale især om en saa vigtig Sag. Siden jeg udtaler mig om de foreliggende Forslag, vilde jeg dog gjerne rette nogle Ord til den ærede Forslagsstiller, til hvem jeg iøvrigt i Forslagets hele Retning ellers fuldkommen slutter mig. I forrige Session ledsagede han Betænkningen om Fæstefagen med nogle historiske Bemærkninger. Jeg vil tillade mig ligeoverfor ham at udtale, at de vare ikke ganske fuldstændige. Han nævner nemlig i dette Indlæg Fæstefagens og Landhofagens Forekomst paa den grundlovgivende Rigsforsamling den 22de November 1848. Det er ganske rigtigt, at det var et Hovedmoment; men hans Fremstilling deraf i Betænkningen er ikke ganske fuldstændig. Det var nemlig en meget mærkværdig Behandling af Landhospørgsmaalet, som dengang fandt Sted. Der var stillet en Interpellation af det nuværende ærede Medlem for Frederiksberg Amts 5te Valgkreds (B. Christensen), og ved denne Interpellations Forhandling forekom den paafaldende Mærkværdighed, at Nogle vilde fremme Fæstefagen under den grundlovgivende Rigsforsamlings Forhandlinger, medens Andre vilde have den opfat, og her er et Punkt, som naar man behandler Fæstefagen, sandelig ikke skal glemmes. Det var vel ikke den ærede Forslagsstiller, men dog to Førere for det samme Parti, hvortil den ærede Rigsdagsmand bestandig har hørt, den nuværende Rigsdagsmand for Fredriksberg Amts 5te Valgkreds (B. Christensen) og den tidligere Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning), der ikke ønskede Sagen behandlet paa den grundlovgivende Rigsforsamling, medens det derimod var to Mænd af det Parti, som man nu almindeligt kalder det national-liberale, som ganske bestemt forlangte den behandlet paa Rigsforsamlingen, forlangte, at ligesom Afgjørelsen af den almindelige Værnepligt paa selve Rigsforsamlingen havde taget et Standsmærke af tidligere Tidens Tryk bort

fra Bondens Skuldre, skulde Fæstefagens Gjennemførelse i samme Hensigt ogsaa foretages paa Rigsforsamlingen, inden Grundlovens constitutionelle frie Statsordning kom til Gylldighed. Det var Godseier C. Dahl og den nuværende Landstingsmand for den 1ste Kjøbenhavnske Kreds, Moug, som her udtalte sig for en saadan Afgjørelse saa bestemt, som tænkes kunde. Jeg skal ikke her oplæse den sidste Rigsdagsmands Ord, for ikke at spille Forsamlingens Tid; men jeg skal dog anføre saa Meget for Forsamlingen, at Redacteur Moug udtalte aldeles bestemt, at dette Spørgsmaal burde løses, og at før det løstes, var Valgloven ikke i sikke Hænder. Han gjorde gjældende, at saalænge denne Uretfærdighed bestod, kunde man ikke vente, at Valgloven vilde blive brugt ordentligt; han gjorde gjældende, at saaledes som Rigsforsamlingsvalgene havde fundet Sted, vilde de vedblive at finde Sted, indtil en saadan Uretfærdighed som Fæstevæsenet var blevet afløst. Det er i mine Dine med et, om jeg tør bruge det Udtryk, prophetisk Blik, at Moug forudseende har meddeelt en Hovedsfilbring af vort følgende constitutionelle Livs Historie i denne Udtalelse. Jeg tør som sagt ikke vove her at oplæse Ordene fuldstændigt, men jeg vil paa det Eftertryffeligeste tillade mig at henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa dem i Rigsdagsstidenden for den grundlovgivende Rigsforsamling Side 372. Derefter svigtede det nationale Parti heller ingenlunde senere i Sagen. Det var jo Monrad, den daværende Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Kreds, som i en af de første Rigsdage førte det senere saa ofte gjenkomne Forslag om Fæstes Overgang til Selveiendom ind i Thinget. Han gjorde ved Forsvaret for dette Lovforslag slaaende gjældende, hvor farlig en Sag det var at bevare i vort constitutionelle Liv en Sag, der var i det Vildrede, som den hele Fæstefag. Han gjorde indtrængende gjældende, at det ikke blot gjaldt om at vinde Godseierne for Deeltagelse men ogsaa ved denne Sags Afgjørelse at aabne dem den af denne Sag spærrede Udgang til Deeltagelse i det constitutionelle Liv. Han paaviste dernæst, at ved denne Sags uafgjorte Tilstand ikke blot